

Het Vergeten Randmeer in Flevoland

Hoe ziet dit gebied er over 100 jaar uit? Het Vergeten Randmeer is dan geen meer zoals de andere randmeren van Flevoland, maar een uniek veelzijdig gebied dat loopt vanaf Vollenhove tot Lemmer. Aan de oostkant, ongeveer op de grens van de Noordoostpolder met Friesland en Overijssel, ligt de oude Zuiderzeeoever. Het maaiveld is hier relatief hoog en loopt naar het westen toe af. Door het aanleggen van een waterkering in de Noordoostpolder en het stoppen met ontwateren is het gebied vanzelf onderwater komen te staan. Landschap, natuur, recreatie en waterberging zijn hier met elkaar verweven.

Landschap en cultuurhistorie

De oostrand van de Noordoostpolder is nog steeds een rustig authentiek plattelandsgebied. Op sommige plekken heeft de landbouw plaats gemaakt voor natuurontwikkeling. De natte as, die loopt van het Lauwersmeer in Friesland tot de Zeeuwse Delta, is hierdoor versterkt. Het is een klimaatcorridor die bijdraagt aan een klimaatrobuuste natte natuur in Nederland en aangrenzende gebieden. Ook levert dit randmeer een bijdrage aan de wateropgave en de veiligheid in het licht van de klimaatverandering, de verhoogde afvoerpieken en het stijgende IJsselmeerpeil. Hoe dit zou werken was in 2008 nog niet duidelijk, maar werd later door nader onderzoek toch als kansrijke optie naar voren.

Door het aanleggen van een fraaie blauwgroene structuur, die aansluit op de oude natuurgebieden heeft verrommeling geen kans gekregen en is het open karakter van het landschap behouden gebleven. In het gebied bevinden zich vier bijzondere cultuurhistorische elementen die landschappelijk worden versterkt, soms 'zoals vroeger', soms ook in een moderne context. (behoud door ontwikkeling). Deze zijn:

1. Het havenstadje Blokzijl
2. De voormalige burcht in het Kuinderbos
3. De meetstoel bij het Kuinderbos
4. Het voormalig Havenhoofd bij het Kuinderbos.

Het fraaie landschap met zijn bijzondere natuur, uitgestrektheid en cultuurhistorie trekt jaarlijks vele toeristen, wat de regio een economische impuls heeft gegeven.

Natuur

Het randmeer, vol nieuwe natuur, heeft veel winst gebracht voor de bestaande natuur. Het meer bevat diep en ondiep water, brede en smalle voorlanden met verschillende habitats waarvan rietmoeras met veel waterriet het belangrijkste is, naast 'kranswierwater', wilgenstruweel en bloemrijke graslanden.

Dankzij de aanwezigheid van kalkrijk zand (de oude Zuiderzee bodem), is op een aantal plekken een bijzondere vegetatie ontstaan met zeldzame soorten dieren en planten, zoals de groenknolorchis en sierlijke vetmuur.

Door het toepassen van een dynamisch waterpeil (winter hoog, zomer laag, in samenhang met het veranderende IJsselmeerpeilbeheer) en afgestemd beheer, worden bovenstaande habitats in stand gehouden. Juist deze afwisseling van verschillende habitats versterkt de bestaande natuur in de directe omgeving: de waardevolle natuurgebieden Rottige Meenthe, Weerribben, De Wieden, Zwarte Meer, Kuinderbos en Voorsterbos.

De Rottige Meenthe, Weerribben, De Wieden en het Zwarte Meer zijn internationaal erkende wetlands. De brede rietmoerassen in het nieuwe randmeer vormen een sterke verbinding tussen deze

gebieden. Het leefgebied voor de grote karekiet, roerdomp, zwarte stern, purperreiger, porseleinhoen, kwartelkoning, waterral, rietzanger, tureluur en watersnip is hierdoor zodanig vergroot dat de

populaties zich goed kunnen handhaven. De zeearend broedt er en vaak is de visarend aanwezig. Verder leven hier vele bevers en otters en ook de noordse woelmuis floreert hier.

Achter het rietmoeras ligt een open landschap dat aan de kant van het oude land één geheel vormt met de Weerribben en De Wieden. Het bestaat uit graslanden met verschillende vegetaties, afhankelijk van de bodem. Er broeden weidevogels als grutto en Kieviet. Hier en daar liggen plassen met zeggen, een prettige leefomgeving voor het porseleinhoen en de noordse woelmuis. Op een groot aantal plekken bestaat de bodem uit kalkrijk fijn zand (Blokzijlzand) wat een zeer bijzondere vegetatie oplevert met soorten als rietorchis, fraai duizendguldenkruid en geelhartje.

Op andere plekken, aan de kant van de Noordoostpolder is de grond rijker door de aanwezigheid van bijvoorbeeld klei. Op deze rijkere zandgronden is bloemrijk grasland ontstaan, een leefomgeving voor kempaan, kwartelkoning, paapje en gele kwikstaart.

De twee oude bossen in de Noordoostpolder zijn van internationale betekenis. Het Kuinderbos is een prachtig bos, omgeven door een halfopen landschap met hooiland, wilgenstruweel en natte plekken. Dankzij de rijke structuur herbergt het bos een grote diversiteit aan dieren. Zo zijn er vele libellen en waterjuffers, ijsvogels, spechten, roofvogels, reeën, vossen, hazen, konijnen, egels en boommarters. Het is een zeer waardevol bos door de aanwezigheid van bijzondere varens, zoals de tongvaren en de vele paddenstoelen, waaronder zeldzame soorten. Verder is het Kuinderbos al jaren het grootste leefgebied voor de ringslang. Door de natuurontwikkeling in het randmeer is voor de ringslang een corridor ontstaan naar andere leefgebieden. Uitwisseling binnen deze gebieden heeft de populatie uitgebreid en versterkt.

Via de oevers van het randmeer en via natuurvriendelijke oevers langs de tochten met poelen en plassen is het Kuinderbos verbonden met het Voorsterbos. In dit rijke bos leven reeën, amfibieën, bosvogels, roofvogels, boommarters en vele soorten vleermuizen en libellen. Er is een grote populatie Grote Weerschijnvlinders. Dankzij de versterkte natuur en natuurrijke overgangen naar het randmeer is deze vlinder niet zeldzaam meer. De grens tussen het bos en het water is zacht met afwisselend hooiland, nat bos en struweel.

Water

Het randmeer draagt positief bij aan de kwaliteit en kwantiteit van het water in het gebied. Het randmeer bevat kwalitatief schoon water. De onderwatervegetatie van kleine en grote soorten fonteinkruid en kranswieren zorgt voor voldoende zuurstof en voor een onderwater-woud waarin vissen zich prima thuis voelen. De zandbodem en de goede waterkwaliteit zorgen voor helder water. Bij droogte kan kwalitatief schoon water uit dit randmeer naar de kwetsbare laagveen-natuurgebieden gevoerd worden. Bij neerslag pieken kan het randmeer juist water opvangen uit het achterland. Het peil stijgt dan tijdelijk.

Recreatie

Het randmeer vormt een fraaie vaarverbinding tussen de andere randmeren en de Friese meren. Het is nu de hoofdvaarverbinding tussen Overijssel en Friesland. Dankzij deze route is de recreatiedruk in de kwetsbare Weerribben en De Wieden teruggedrongen. Dit heeft de rust, natuurkwaliteit en belevingswaarde van deze gebieden positief beïnvloedt. Recreanten maken dankbaar gebruik van de bescheiden aanlegplaatsen met picknickbankjes, die hier en daar langs de kust van de Noordoostpolder te vinden zijn.

Het is een schitterend gebied om te varen met open en meer besloten gedeelten. Het gebied dankt zijn unieke karakter aan de afwisseling van zandplaten en schiereilanden met pioniergrasland, rietmoeras of wilgenvloedbos met daar tussen grillige uitlopers van het meer.

Het oude Zuiderzee haventje Blokzijl is in ere hersteld en is een favoriete plek voor recreanten om aan te meren. Wie een stukje Zuiderzee geschiedenis wil ervaren bezoekt de oude burcht van Kuinre, het voormalig Havenhoofd en de Meetstoel in het Kuinderbos.

Voor de sportieve recreant zijn er vele makkelijk te bereiken wandelpaden, fietspaden en kanoarroutes in het gebied.

Met zijn vele kwaliteiten en een grote toegevoegde waarde is het een randmeer om nooit meer te vergeten!

9 december 2008

Natuur en Milieu Flevoland